

Viraston antamat lausunnot ajalla 26.3. - 23.4.2019

160/10.02.00/2018, 46/10.02.00/2019, 52/08.00.00/2019, 51/00.04.00.01/2019

MH § 75

1) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja suunnittelija Sanna Nikola-Määttä ovat 27.3.2019 antaneet Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO VAALAN TURKKISELÄN TUULIVOIMAHANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUKSESTA

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Vaalan Turkkiselän tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (YVA-selostus). Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toimii hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettelyn) yhteysviranomaisena. Hankkeesta vastaa Tuulifalia Oy.

Tuulifalia Oy suunnittelee tuulipuiston rakentamista Vaalan kunnan alueelle. Hankealue sijaitsee noin 20 km etäisyydellä Vaalan keskustaajamasta rajautuen idässä Puolangan ja Paltamon kunnanrajaan. Hankealueen pinta-ala on 37 km². Alueelle on tarkoitus sijoittaa vaihtoehdosta riippuen enintään 63 tuulivoimalaa. Kunkin tuulivoimalan yksikköteho on 3,45 - 8 MW ja kokonaiskorkeus 280 metriä. Tuulipuisto tulee koostumaan tuulivoimaloista perustuksineen, niitä yhdistävästä maakaapeleista, tuulipuiston sähköasemasta, sähköverkon liittymistä varten tarvittavasta 110 kV ilmajohdosta sekä tuulivoimaloita yhdistävistä huoltoteistä.

YVA-menettelyn tarkoituksena on vähentää hankkeen haitallisia vaikutuksia, edistää kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja lisätä tietoa päätöksenteon tueksi.

Arvioitavat vaihtoehdot

Hankealueen laajuudessa, hankevaihtoehdoissa sekä voimalamäärissä on tehty muutoksia ympäristövaikutusten arviointiohjelmavaiheeseen. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa tarkastellaan kahta vaihtoehtoista tuulivoimaloiden yksikkömäärää ja ns. 0 vaihtoehto jossa hanketta ei toteuteta.

VE0: hanketta ei toteuteta, tuulipuistoa ei rakenneta

VE1: hankealueelle sijoitetaan enintään 63 voimalaa, joiden yksikköteho on 3,45 – 8 MW ja korkeus enintään 280 metriä

VE2: hankealueelle sijoitetaan enintään 49 voimalaa, joiden yksikköteho on 3,45 – 8 MW ja korkeus enintään 280 metriä

Sähkönsiirron osalta tarkastelussa on kaksi liityntävaihtoehtoa eli liittymisen hankealueen eteläosan poikki sijoittuvaan Fingridin voimajohtoon (220 kV tai Fingridin suunnittelemaan 2 x 110 kV) tai liittymisen Nuojuan sähköasemalla noin 30 km etäisyydellä.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus

Vaalan kunta on siirtynyt Kainuun maakunnasta Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan vuoden 2016 alussa. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaava on kuulutettu tulemaan voimaan 12.11.2018, mutta muutoksenhakuviranomaisen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon. Voimaan tullessaan Pohjois-Pohjanmaan 3.vaihemaakuntakaava tulee kumoamaan Vaalan kunnan alueella olevat Kainuun maakuntakaavat.

Arviointiselostuksessa on esitetty hankealueen läheisyyteen liittyvät Kainuun voimassaolevan maakuntakaava 2020 ja vireillä olevan Kainuun maakuntakaava 2030 maankäyttöluokat ja merkinnät.

Maisemavaikutukset on arvioitu molemmissa toteutusvaihtoehdoissa VE1 ja VE2 välittömällä vaikutusalueella merkittäviksi ja lähivaikutusalueella kohtalaisiksi. Vaihtoehtojen välillä ei ole todettu olevan merkittävää eroa. Kaukovaikutusalueella (yli 15 km) hankkeen vaikutus maisemaan on arvioitu vähäiseksi. On kuitenkin todettu, että voimalat näkyvät mm. vaarojen rinteille. Hankkeen aluetalousvaikutukset on todettu positiivisiksi mm. tuulipuiston elinkaaren aikaisten kiinteistöverojen myötä, mutta arvioinnissa on mainittu hankkeella olevan haasteita mm. erämaiseen maisemaan nojautuvalle Oulujärven ympäristön matkailulle.

Kainuun liitto toteaa, että hankkeen aiheuttaman maiseman kaukovaikutusten havainnollistamiseksi olisi arviointiselostuksessa ollut tarpeen esittää kuvasovite myös vaarojen rinteiden katselusuunnasta. Muutoin arviointiselostuksessa on esitetty kattavasti hankkeen eri vaikutukset ja niiden merkittävyydet. Kainuun liitolla ei ole muuta huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta."

2) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja suunnittelija Sanna Niko-la-Määttä ovat 12.4.2019 antaneet Kainuun ELY-keskukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO TOIMINNAN LAAJENNUS MAJASAAREN JÄTEKESKUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

Kainuun ELY-keskus on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Majasaaren jätekeskuksen laajennuksen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (YVA-ohjelma). Kainuun jätehuollon kuntayhtymä (Ekokymppi) suunnittelee Kajaanissa sijaitsevan Majasaaren jätekeskuksen laajentamista. Jätekeskus sijaitsee noin 9 km Kajaanin keskustasta lounaaseen. Hanke sisältää käsittelykentän ja vaarallisen jätteen loppusijoitusalueen rakentamisen niihin liittyvine toimintoineen sekä jätteen energian hyödyntämisen omassa polttolaitoksessa. Laajennuksen myötä jätekeskukseen vastaanotettavien vaarallisten jätteiden vastaanotto- ja käsittelymäärä kasvaa 40 000 t/v ja polttolaitoksen kapasiteetti on 13 000 t/v. Hankkeen perusteluna on se, että Kainuussa on tarve tällaiselle toiminnalle, koska lähimmät vaarallisen jätteen vastaanottopaikat sijaitsevat maakunnan ulkopuolella ja alueelta muodostuu polttokelpoista jätettä, jolle ei löydy polttokapasiteettia muualta.

YVA-menettelyn tarkoituksena on vähentää hankkeen haitallisia vaikutuksia, edistää kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja lisätä tietoa päätöksenteon tueksi.

Arvioitavat vaihtoehdot

YVA-menettelyssä tarkastellaan ns. 0 vaihtoehto, jossa hanketta ei toteuteta ja kaksi toteuttamisvaihtoehtoa VE1 ja VE2.

VE0 Hanketta ei toteuteta, jätekeskukselle ei tule uutta toimintaa

VE1 Majasaaren jätekeskusta laajennetaan rakentamalla vaarallisten jätteiden loppusijoitusalue ja käsittelykenttä. Loppusijoitusalue sijoittuu jätekeskuksen yhteyteen alueen länsiosiin ja laajennusalueen tarve on 2 ha. Lisäksi jätekeskuksen alueelle rakennetaan pinta-alaltaan 2 hehtaarin vaarallisten jätteiden käsittelykenttä. Vastaanotettavien jätteiden määrä kasvaa noin 40 000 tonnia vuodessa.

VE2 Majasaaren jätekeskuksen yhteyteen (VE2a) tai viereisen Kajaanin Romu Oy:n käsittelylaitokselle (VE2b) sijoitetaan kapasiteetiltaan 13 000 t/v oleva jätteenpolttolaitos.

Arvioinnissa keskitytään hankkeen kannalta keskeisimpiin tunnistettuihin ympäristövaikutuksiin, jotka vaihtoehdossa VE1 ovat vaikutukset maisemaan ja pintavesiin sekä vaihtoehdossa VE2 vaikutukset ilmanlaatuun. Arviointiohjelmassa on todettu, että hankevaihtoehdot eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan vaihtoehdoista voidaan toteuttaa joko molemmat tai pelkästään vaarallisten jätteiden käsittely ja loppusijoittaminen VE1 tai VE2 jätteenpolttolaitos. Lisäksi on arvioitu, että vaihtoehtoisilla toimintoilla (VE1 ja VE2) ei ole sellaisia yhteisvaikutuksia, että erillistä kaikkia toimintoja sisältävää yhteisvaihtoehtoa olisi ollut tarpeen muodostaa. Mahdolliset esille tulleet yhteisvaikutukset käsitellään erikseen ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa (YVA-selostus).

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma

YVA-ohjelmassa on esitetty kattavasti nykytilan kuvaus ja tunnistettu ne ympäristövaikutukset, joihin arviointiyössä keskitytään. YVA-ohjelmassa on huomioitu Maakuntakaava 2020 ja siinä annettu jätteenkäsittelyalueita koskeva ej –merkintä ja suunnittelumääräys.

Kokonaismaakuntakaavan tarkistaminen on käynnissä ja maakuntakaava 2030 kaavaluonnos on ollut nähtävillä 27.6. - 31.8.2018. Maakuntakaava 2030 luonnoksessa ei ole esitetty muutoksia jätteenkäsittelyaluetta koskevaan suunnittelumääräykseen. Myös aluetta koskeva MRL 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus säilyy.

YVA-menettelyn yhtenä tarkoituksena on vertailla hankkeen toteuttamisen ja toteuttamatta jättämisen ympäristövaikutuksia ja niiden eroja. YVA-ohjelmassa on todettu, että arvioitavista vaihtoehdoista voidaan toteuttaa joko molemmat tai pelkästään VE1 tai VE2. Sen vuoksi Kainuun liitto ehdottaa, että YVA-selostuksen vaihtoehtojen vertailussa huomioidaan riittävällä tarkkuudella tilanne, jossa molemmat esitetyt vaihtoehdot VE1 ja VE2 toteutuvat. Myös liikenneturvallisuuden varmistaminen on huomioitava hankkeen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Kainuun

liitolla ei ole muuta huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta."

3) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 12.4.2019 antaneet Pohjois-Pohjanmaan liitolle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO POHJOIS-POHJANMAAN LIIKENNEJÄRJESTELMÄ-SUUNNITELMA 2040 LUONNOKSESTA

Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt Kainuun liiton lausuntoa Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040 luonnoksesta.

Pohjois-Pohjanmaan liitto laatii parhaillaan yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa vuoteen 2040 ulottuvaa Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmaa. Suunnitelmassa tarkastellaan maakunnan tulevaisuutta liikenteen näkökulmasta ja keskeisinä kehittämistavoitteina on edistää liikennejärjestelmän kehittämisen keinoin Suomen kilpailukykyä, vastata päästövähennysvelvoitteisiin sekä parantaa alueiden saavutettavuutta ja elinvoimaisuutta.

Valmisteilla oleva suunnitelma toimii tulevaisuudessa tausta-aineistona Pohjois-Pohjanmaan osalta laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä 15 b §:n mukaisen valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelutyössä.

Liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnos

Liikennejärjestelmäsuunnitelmaluonnos on havainnollinen sekä selkeä kokonaisuus ja siinä on ansiokkaalla tavalla otettu huomioon lainsäädännössä tapahtuneet muutokset, liikennejärjestelmän kehittämisen yleiset yhteiskunnalliset päämäärät ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnan kehittämisen näkökulmat ja tarpeet.

Suunnitelmaluonnoksessa on esitetty liikennejärjestelmätyön organisointimalli ja jatkuvan liikennejärjestelmätyön periaatteet, jotka yhdessä havainnollistavat hyvin liikennejärjestelmätyön laajaa kokonaisuutta ja erilaisen yhteistyön ja yhteistyöverkostojen merkitystä. Liikennejärjestelmätyön perusta esitetään luotavaksi maakunnallisessa liikennejärjestelmäsopimuksessa. Vuosittain järjestettävässä liikennejärjestelmäfoorumissa avattaisiin laajemmin suunnitelman tavoitteiden toteutumista ja niiden toteuttamiseen tähtäviä toimenpiteitä. Tarkoituksenmukaisen toiminnan aikaan saamiseksi esitetään jatkuvaa liikennejärjestelmätyön koordinaatiota ja sen riittävää resurssointia.

Kainuun liitto toteaa, että suunnitelmaluonnoksessa esitetty liikennejärjestelmätyön kehittämisen toimintamalli vaikuttaa toteuttamiskelpoiselta ja toimivalta.

Suunnitelmaluonnoksessa on esitetty keskeisimmät liikennejärjestelmän kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet. Toimenpiteet on luokiteltu vaikuttamisen, kehittämisen ja investointeihin tähtääviin toimenpiteisiin. Toi-

menpiteiden vaikutuksia on arvioitu suhteessa liikennejärjestelmän kehittämistavoitteisiin.

Kainuun liitto toteaa, että suunnitelmaluonnoksessa on tuotu esille liikennejärjestelmän kehittämisen kannalta tärkeimmät ja kiireellisimmät asiat sekä esitetty keskeisimmät perustelut tavoitteille ja kehittämistoimenpiteille.

Laadittu liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnos antaa hyvät lähtökohdat suunnitelman jatkovalmistelulle."

4) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja aluesuunnitteluasiantuntija Sanna Schroderus ovat 23.4.2019 antaneet seuraavan sisältöisen lausunnon / kommentin:

"LAUSUNTO LUONNONSUOJELULAILLA RAUHOITETTujen LAJIEN VAHINKOJEN KORVAUSMENETTELYN JA ENNALTAEHKÄISYN LAINSÄÄDÄNTÖÄ KOSKEVASTA LOPPURAPORTTILUONNOKSESTA"

Ympäristöministeriö on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvausmenettelyn ja ennaltaehkäisyn lainsäädäntöä valmisteleavan hankkeen loppuraporttiluonnoksesta.

Luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien, erityisesti lintujen, aiheuttamien vahinkojen korvausmenettelyn kehittäminen on tullut ajankohtaiseksi erityisesti 2010-luvulla lisääntyneiden vahinkojen määrän kasvun takia. Valtio on maksanut korvauksia rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi 1990-luvun alkupuolelta lähtien. Maksettavat avustukset perustuvat ympäristöministeriön päätökseen rauhoitettujen harvinaisten eläinten tuottamien vahinkojen korvaamiseksi maksettavista avustuksista (1626/1991, muutettu 838/2010). Ympäristöministeriön päätöksen 1 §:n mukaan korvaukset myönnetään vuosittaisen valtion tulo- ja menoarviossa osoitetusta määrärahan puitteissa maa-, metsä- ja kalataloudelle sekä rakennuksille aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseksi. Avustusta on maksettu minkä tahansa rauhoitetun harvinaisen eläinlajin aiheuttamista vahingoista. Avustuksen saajaa koskevia edellytyksiä ei ole rajattu.

Ympäristöministeriö asetti helmikuussa 2018 luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvausmenettelyn lainsäädäntöä valmisteleavan hankkeen, jonka pääasiallisena tavoitteena oli kehittää ja selkeyttää rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevaa sääntelyä ottaen huomioon perustuslain ja muun lainsäädännön asettamat vaatimukset. Lisäksi tavoitteena oli kehittää korvauksen myöntämiseen, maksamiseen ja valvontaan liittyviä viranomaismenettelyitä ja muita menettelyitä. Tehtäväksiannon mukaisesti ohjausryhmä valmisteli esityksen vahinkojen korvaamista koskevista perusteista ja menettelyistä sekä lain-säädännöllisistä linjauksista ja toteuttamisvaihtoehtoista.

Eniten rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvauksia on maksettu lintujen aiheuttamista viljelyvahingoista ja seuraavaksi eniten lintujen aiheuttamista kalatalousvahingoista. Valtaosa maksetuista korvauksista kohdistui Kainuun ulkopuolelle vuosina 2013–2017.

Loppuraporttiluonnos

Kainuun liitto pitää hyvänä, että lajiensuojelun ja elinkeinojen harjoittamisen yhteensovittamista edistetään mm. vahinkojen korvausmenettelyllä. Luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen joustava korvausmenettely maa-, metsä- ja kalataloudelle sekä rakennuksille aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseksi voi parantaa luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä.

Luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvausmenettelyn ja ennaltaehkäisyn lainsäädäntöä valmistelevalle hankkeen loppuraporttiluonnoksessa on esitetty mm. erilaisia vaihtoehtoja ja korvattavista vahingoista ja korvausten saajien edellytyksistä. Vaihtoehdot, joissa korvauskelpoisia vahinkoja tai korvauksen saamiseen oikeutettujen tahojen joukkoa rajataan nykyisestä, eivät edistä joustavan korvausjärjestelmän luomista tai korvausjärjestelmän tavoitetta lisätä lajiensuojelun yleistä hyväksyntää. Se, että esimerkiksi rakennusvahinkoja tapahtuu harvoin, ei perustele niiden poissulkemista korvausmenettelyn ulkopuolelle. Korvausperusteiden määrittelyssä on tarpeen huomioida myös rauhoitettujen lintulajien levinneisyysalueissa tapahtuneet muutokset.

Luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvausmenettelyn oikeudenmukaisuutta ja selkeyttä edistäisi omalta osaltaan työkulujen sisällyttäminen tukikelpoisiin kustannuksiin, koska niiden osuus voi olla usein materiaaleja suurempi. Porotalousvahinkojen korvausperusteissa on tarkoituksenmukaista huomioida sekä maa- että merikotka loppuraporttiluonnoksessa esitetyn vaihtoehdon 2 mukaan. Vaihtoehdossa maakotkan aiheuttamien vahinkojen reviiirikohtainen laskennallinen korvaus säilyisi ja lisäksi myös merikotkan aiheuttamat vahingot korvattaisiin laskennallisesti, todetun pesinnän onnistumisen mukaan. Kainuun liitto pitää hyvänä, että rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvausmenettelyyn liittyvän tiedon ja neuvonnan saatavuutta edistetään."

Lisätietoja lausunnoista antaa suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen, puh. 044 710 086 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee annetut lausunnot tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.
